

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt IX. Res à Canobio Nuntio propositæ Cæsari, & huius responsa. Illius iter in Poloniam. Obstacula ne pergeret in Moscouiam. Acta ab eo cum Prußiæ Duce. Nauata opera à Delfino Nuntio in Superiori ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

1561. uertit; sed propter obfistentem ipsis necessitatem parum propensionis ad Concilium per seipfos adeundum: idemque postea communiter comperit in reliquis illis Episcopis quos inuitauit. Postremò Monachij suo functus est munere cum Alberto Duce Bauariæ^m, qui iam legare meditabatur ad Pontificem certum hominem, Tridento transiturum.

^m Litteræ
Commendon-
ni ad Borro-
maum, Tri-
dèto 8. Mar-
tij 1562.

ⁿ Litteræ
Commendon-
ni ad Oliuum
Secretarium
Legatorum,
Veronâ
31. Martij
1562.

Eòdem quoque progressus Commendonus, in cœtu generali, 9 die septimo Martij, ad Patres retulit cuncta illa quæ per litteras haud significarat, hoc est, quæ post suum à Belgio discessum egerat. Deinde quoniam futuræ Sessionis dies longè aberat, veniam impetrauit in patriam remeandi, quò res domesticas componeret. Sed Veronæ superuenere ipsi litteræⁿ Borromæi, quibus Romam accerseretur, de rebus à se peractis & adnotatis Pontificem edocuerat. Ibi Commendonus, quippe cui mens inerat æquè negotiorum capax ac obseruationis studiosa, suis narrationibus terè ob oculos Pontifici posuit statum vniuersum illius Orbis Septentrionalis; non sine Aulæ admiratione, quòd is in itinere, inter varias Gentes ingenio præferoces, rabieque in Romanum Pontificem insanientes, perstitisset non modò intactus ab offensionibus, sed à contumeliis immunis. Adèd firmus tamquam clypeus est ad illæsum iter vel inter barbaros & hostes habendum, temperatio exactæ prudentiæ, coniunctæ cum exacta virtute.

C A P V T IX.

Res à Canobio Nuntio proposita Casari, & huius responsa. Illius iter in Poloniam. Obstacula ne pergeret in Moscouiam. Alia ab eo cum Prusiæ Duce. Nauata opera à Delfino Nuntio in Superiori Germania cum vrbibus Norimberga, Argentorato, Francofurto, & Augusta; & ab Episcopo Nouiocomensi cum Heluetiis.

DVm Commendonus per Inferiorem Germaniam Synodum indicabat, eidem præstabat operam Delfinus per Superiorem. Venit interim in Aulam Casaream Canobius à Pontifice missus, specie quidem vt aureâ Rosâ, solemni ritu consecratâ, Bohemiæ Reginam donaret; sed reipsa vt multa transigeret, postfimè super Concilio. Tradita ipsi mandata hæc fuere^a: Exponeret Casari id quod infrâ fusè narrabitur; sed antea excusaret apud Ducem Bauariæ, quòd ipsi deprecatori Caraffensium supplicium con-

^a Hæc mandata extant apud me signata 14. Aprilis 1561.

donatum non esset, quoniam conscientia lex vetuerat Pontifici mitius agere, nisi cum Cardinali Neapolitano^b, vt etiam in gratiam Ducis præstiterat: ac de eodem Cardinali similia significaret Ferdinando, qui pariter illum Pontifici commendarat. Hinc patet, Austriacos in Caraffensium arumnis non ita se infestè in eos gessisse, vt fama vulgauit. Iniunctum quoque illi fuit, vt variis Principibus propitiâ redderet responsa de variis petitionibus quibus Pontificem compellarant. Sed hæc legationis solùm fimbriæ; præcipuum textum, Concilium erat.

1563.
b Dimissus hic fuerat è carcere paucis ante diebus, hoc est 2. Aprilis, vt in Diario Magistri cærimoniarum.

2 Cùm itaque Viennam is peruenisset, exposuit Cæsari, Fuisse missos à Pontifice Tridentum duos Legatos, Gonzagam & Seripandum, variosque habitos apparatus ad maturandam Synodi apertionem: intereâ significatum fuisse Pontifici à Rege Catholico, antequam res progrediretur, quædam esse quæ per Ioannem Aialam, suum peculiarem Oratorem, cum ipso communicarentur; ita tamen, vt quid esset de illis statuendum, in suprema ipsius auctoritate reponeret. Aialam peruenisse pridie quàm Canobius discederet: Pontifici autem, quò citius illum audiret, esse in animo eum secum adducere Centumcellas, quò ipse iter meditabatur vt illius portus munitionibus oram Romanam tutam redderet: Cæsarem interim à se rogari, vt Episcopos Germaniæ aut mitteret Tridentum, aut certè paratos haberet, illuc missurus statim ac Synodus inchoari posset. Et quoniam Cæsar, sicuti diximus, optare visus fuerat, vt Synodo Pontifex cum Senatu interueniret, illi considerandum obiiciebat, cùm ibi res nondum essent satis digestæ, id conducibile non futurum; sed cupere Pontificem, vt ipse postea cum Cæsare Bononiam conueniret, ibique de communi sententia statueretur id quod expediret de ipsorum interuentu, ac de reliquis ad rem promouendam. Sibi fuisse ab Oratore Cæsareo significatum, præstolari Cæsarem ab ipso responsa quædam; sed ignorare Pontificem de qua re. Eundem velle ad Synodum inuitare præter Ducem Prusiæ, ad quem destinabatur idem Canobius, ad Regem Poloniæ proficiscens, etiam Moscouiæ Ducem; quemadmodum in anteaactis Synodis mos fuerat Imperatorem ac Principes Græciæ inuitare: idcirco Cæsaris arbitrio committi, vt ad eam legationem seu Commendonum seu Delsinum eligeret.

3 Respondit Ferdinandus: Fieri non posse, vt è Germania tunc Episcopi mitterentur: ipsis namque Pontificiis Nuntiis licuerat ab illis cognoscere, quàm periculosum id fuisset, nisi aut traherentur pariter ad Concilium Protestantes, aut illis in repugnantia obdu-

ratis,

1561. ratis, eorum violentiæ tuto munimine confuleretur: in ea cura de-
fixum hæere Cæsarem. Responsa Pontificis, quæ à se expectari di-
xerat, in eo versari, quòd cum ipse Pontifici communicasset de-
cretum ad se missum à conuentu Naumburgico, expectationi suæ
æquè ac suo voto contrarium, quæsierat simul, quæ ratio Pontifici
videretur aptior, quâ se tutos redderent ab istorum impetu, vt ad
communi consilio stabiliretur. Lætari se magnoperè, quòd anti-
mum tam propensum offerret Pontifex ad Synodum consentaneo
tempore adeundam. De ipsorum congressu Bononiam omnino si-
luit. De Mosco aliisque Principibus inuitandis, quemadmodum
à se consilium laudabatur, ita diiudicari non posse, vter ex Nuntio
ad id esset paratior, cum vtrumque ipse aptissimum putaret; id pro-
inde prudentiæ Osij & Canobij à se committi, num vellent Delin-
reditum præstolari, & ambo simul cum eo de re deliberare.

Ac reipsa postmodum id negotij Canobio datum est: sed cum
ille, vbi in Poloniam peruenit, quæ in mandatis habuerat Regi Sigis-
mundo Augusto exposuisset^e, cum quidem obsequentem nactus
vt per suos Legatos atque Episcopos conueniret in Concilium, sed
reluctantem consilio pergendi in Moscouiam, cuius rei rationem
reddidit Sigismundus Pontifici, ac Farnesio Cardinali, Poloniæ
tunc Patrono, per litteras reuerentiâ plenas. Causabatur in illis
Rex: Ardente tunc reipsa bello inter Lithuanum & Moscum, ne-
gotium à se fuisse propositum Consilio Lithuanico, suumque cona-
tum omnem ad id impensum, vt Nuntio non liber modò transitus
daretur, sed etiam commodus ad iter tam arduum ac periculosum,
cui ille constantissimo Religionis studio præstò erat: verumtamen
eos omnes Consiliarios semel atque iterum restitisse, varia varios
causatos; sed cunctos in eo conuenientes, quòd ex antiquissima
consuetudine negatum fuisset belli tempore omne commercium
cum illis barbaris cuicumque Oratori, seu Cæsaris seu cuiusvis al-
terius magni Principis: præterea ab illorum schismaticorum im-
pietate, qui Latini Ecclesiæ hostes erant, omnem fructus spem
Nuntij laboribus ademptum iri, & loca ipsa hospitorum expertia,
& incolas inhospitales, ipsum in summum discrimen infortunij at-
que iniuriarum adducturos fore. Rogari proinde à Rege Pon-
tificem, cui addictam ipse obedientiam, plurimumque se debere pro-
fitebatur, ne repugnantiam illam interpretaretur quasi ex minus
obsequenti animo erga ipsius iussa placitaque profectam. Dedit
quidem Rex suas Canobio litteras commendatitias^d ad memora-
tum Ducem Prussiæ, sibi beneficiarium, eundemque summum
Teuto-

^e Litteræ Re-
gis Sigismun-
di Augusti
Vilnâ Far-
nesio Card.
10. Septem-
bris, & ad
Pontificem
12. Septem-
bris 1561.

^d Quæ pro-
posita sunt ac
responsa, ex-
stant inter
scripturas
Cassiani de
Puteo.

Teutonicorum Equitum Magistrum, vt ipsum ad Concilium per-
moueret: verum inuitatus à Nuntio respondit, Se conscientia sti-
mulatum accessisse ad Augustanam Confessionem; nec supremam
in Romano Pontifice dignitatem agnoscere, adeoque sibi non lice-
re assentiri Concilio per eum conuocato.

5 Simili studio, similiq̃ue pariter exitu suas partes Delfinus exple-
uerat apud Protestantes Superioris Germaniæ Ciuitates, cum eas in-
uitaret ad opus tam salutare conscientias, tam conducibile propter
pacem, tam comprobatum summorum Principum iudicio, & ad
quod Pontifex libertatem omnem securitatemq̃ue ipsis offerebat.

Id primò præstitit cum Senatu Norimbergensi. At Senatus: ^e Iam se
vsque ab anno 1530. Confessioni Augustanæ adhæsisse, neque sibi
nunc licere se à Principibus illius partis abiungere; ipsi quidem
Delfino tum ob patriæ dignitatem, tum ob familiæ splendorem,
eosdem paratos esse ad omnem obsequij significationem exhi-
bendam.

6 Eadem in rei summa responderunt Argenterateses, adiecto,
præteritam Synodum omnino fauisse Romano Pontifici, suæq̃ue
parti repugnasse; huiusmodi pariter se suspicari futuram, quæ simi-
liter legitima non erat, vtpote à Cæsare non indicta, ad cuius aucto-
ritatem id spectabat: perinde quasi melius isti callerent Cæsaris iu-
ra, quam ipse Cæsar, qui id iuris sibi neutiq̃ue arrogabat. Pium
illic sermonem habuit Nuntius ad Ecclesiasticos, qui ad hospitium
Hierosolymitanorum Equitum conuenerant, eorum misertus ob
ærumnas ipsis inflictas ab hæreticis, atque ad animi constantiam
adhortatus.

7 Modestior Francofurtensium fuit repulsa ^f: Maximoperè opta-
ri à se concordiam Religionis in Germania: sed esse in comperto,
ob quas causas grauissimas Synodus aliàs tentata minimè profuif-
set; si hæc impedimenta tollerentur in præsentia ab æquitate pru-
dentiaq̃ue Pontificis, id pergratum ipsis futurum; ceterà sibi fas
non esse ab Augustanæ Confessionis Principibus, quibuscum con-
iuncti erant, discedere.

8 Supra reliquos Augustani demissionem animi repulsa prætende-
runt: Post permissam à Carolo V. vtramque Religionem, ab vtra-
que fuisse pacem exercitam in ipsorum ciuitate: ali à se in animo
summam propensionem in concordiam dissensionum adeò funesta-
rum; sed paruulam illam Rempublicam haud eam esse, quæ posset
initium concordia ipsa facere; id vnum suæ opis esse, vt eam vo-
tis expeteret, vti re ipsa expetebat: vbi maiora Imperij membra in

Pars II.

N n n n

eam

^e 8. Martij
1561 vt in
scripturis E-
quitis à Pu-
teo, inter
quas extant
pariter quæ
sequuntur,
spectantia ad
Delfinum
Nuntium, lit-
teralq̃ue
eiusdem ad
Borromæū,
quæ sunt in
Archiuo
Vatic. & eo-
rum summa
sunt in Bi-
bliotheca
Barberino-
rum.

f 1. Aprilis.

1561. eam conmitterentur, se non defuturos: interim Nuntio à se commendari cuiusdam sui cuius negotium. Cum variis etiam Episcopis, ac præcipuè cum Spirensi, Constantiensi, ac Marsburgensi, eodem Nuntius munere functus est: atque à cunctis ingentis obsequij verba reddita; sed in singulis seu senectutem, seu inueteritatem, seu aliud quidpiam causantibus, languida se mouendi deprehensa est voluntas; pro eo ac vsuuenit in iis qui domi suæ commodè viuunt, neque aut naturæ aut necessitatis aut affectionis impetu compelluntur.

g Quæ proposita ac responsa sunt, exant in scripturis apud Equitem Cassianum à Puteo.

Eadem adhibita sunt à Pontifice studia cum Heluetiorum conuentu Badæ habito, ipsis ad Synodum inuitatis per Nuntium Ioannem Antonium Vulpium^g, Nouiocomensem Antistitem. Curatores quinque pagorum hæreticorum variis excusationibus reculant, alij, quòd ad id suorum mandata non haberent, alij, quòd nondum nossent an Reges consentirent; clarius alij, quòd aliam Religionem profiterentur. Sed octo pagi, quorum septem Catholici sunt, & vnus mixtus, per verba summæ religionis obtulere futuro Concilio suam & præsentiam & obedientiam.

Ita multum seminis iactum est, sed modicà segete; quin tamen hoc ingenti fructu collecto, quòd homines intelligerent, ubi fructus deficiebat, vitium non fatoris esse, sed soli.

C A P V T X.

Secreta colloquia inter Sturmium, Zanchium, ac postea Vergerium, hæreticos, & Delsinum Nuntium; & susceptum super hoc à Pontifice consilium.

Responsa publicè reddita inuitatis ad Concilium à Principibus ac Ciuitatibus hæc fuere: sed non deerant interim arcani congressus cum priuatis Doctoribus, illique præsertim, qui paulò antea transfugæ ab Ecclesia, locisque Catholicis, sentiebant adhuc quosdam conscientia morfus nondum omnino hebetatæ, & quamdam erga patrium solum charitatem nondum prorsus deletam. Dignum memoratu congressum habuit cum huiusmodi transfugis Delsinus^a. Hi fuerunt Hieronymus Zanchius Bergomensis, apostata ex Canonicorum Regularium familia, vir in scholasticis exercitatus, adeoque summo in pretio apud suam factionem, quæ illius in se & vtilitatem & penuriam agnoscebat: & Sturmius, fraternâ cum eo beneuolentiâ coniunctus, qui dicendi artem Argentorati tradebat, & variâ splendidâque literaturâ ornaba-

^a Epistola Delsini ad Bortomæum, 13. Iunii 1561. Augustâ, in Archivio Vaticano, & eius summa in Bibliotheca Barberinorû.